

Utrecht, 5 september 2013

Zienswijze AVV n.a.v. Internetconsultatie Voorontwerp van wet tot wijziging van de Pensioenwet en de Wet verplichte deelneming in een bedrijfstakpensioenfonds 2000 in verband met invoering van de reële ambitieovereenkomst en aanpassing van het financieel toetsingskader (Wet invoering reële ambitieovereenkomst)

L.S.

Alvorens in te gaan op de specifieke punten waar de Wet invoering reële ambitieovereenkomst de huidige wetgeving wijzigt, eerst een aantal voorbereidende opmerkingen ten opzichte van de vele punten die in stand blijven maar die onzes inziens ook gewijzigd zouden moeten worden om een duurzaam stelsel te creëren.

1 De verplichtstelling in de huidige vorm is niet houdbaar.

De verplichtstelling dateert van 1949. Destijds kende Nederland een gansch ander patroon aan arbeidsverhoudingen. De standaard destijds was een zogeheten 40x40x40 contract voor een mannelijke kostwinner. (40 uren per week, 40 weken per jaar, 40 jaren in totaal).

Anno 2013 voldoet geen enkele Nederlander ook maar bij benadering aan deze uitgangspunten.

Weliswaar zijn er diverse aanpassingen geweest aan het stelsel waarbij gepoogd is ook niet standaard 'pensioenpersonen' in het stelsel te vlechten, zoals vrouwen, parttimers, slapers, uitzendkrachten, zzp-ers, tijdelijke contractanten, etc, maar het kraakt aan alle kanten en een nieuw ontwerp is noodzakelijk, ook ten aanzien van de verplichting pensioen op te bouwen. AVV raadt aan de verplichtstelling te vervangen door een milde algemene pensioenplicht (waarbij pensioenpremies ook gebruikt kunnen worden voor bijvoorbeeld een hypotheek of anderszins bij ernstige financiële tegenslagen).

2 De verplichtstelling is zeker niet meer op zijn plaats bij fondsen die overstappen op de reële ambitieovereenkomst.

Het past niet werknemers te verplichten deel te nemen aan een regeling waarvan de uitkomst zo onduidelijk is.

AVV raadt aan, subsidiair aan bovengenoemd punt 1, om bij pensioenfondsen die overstappen op de reële ambitieovereenkomst de verplichtstelling te laten vervallen bij de 5-jaarlijkse controle op representativiteit.

3 De doorsneepremie blijft in stand in de Wet invoering reële ambitieovereenkomst.

Al tenminste twee decennia wordt er door deskundigen op gewezen dat de doorsneepremie niet alleen ongewenste solidariteit behelst (van de lager naar de hoger opgeleide bijvoorbeeld), maar tevens het systeem onnodig duur maakt: de doorsneepremie is immers gebaseerd op de gemiddelde leeftijd. AVV raadt aan zo snel mogelijk de doorsneepremie uit het pensioenstelsel te halen, en uiteraard gepaste compensatie te bieden aan degenen die teveel hebben betaald (jongeren, voormalig werknemers die zzp-er zijn geworden).

4 De CDC (Collective Defined Contribution) regeling heeft geen plaats gevonden in artikel 10, Karakter pensioenovereenkomst. Veel pensioenfondsen voeren echter CDC regelingen uit, zonder dat nu duidelijk is welk karakter deze heeft. Een duidelijke explicitering in de Wet cq in de toelichting achten wij op zijn plaats.

AVV juicht het toe dat het kabinet ervoor kiest om (eindelijk) een discussie te starten over de gewenste inrichting van de arbeidsvoorwaardelijke pensioenen, een discussie waar AVV al jaren op aandringt. Het is van het uiterste belang deze discussie niet alleen over te laten aan de gevestigde sociale partners, die met het Pensioenakkoord van juni 2010 (!) en de latere uitwerkingen overtuigend hebben laten zien alleen niet te zijn opgewassen tegen de verleiding om de problemen weg te werken met een combinatie van doorschuiven en frauduleus rekenen. Het frauduleuze was bevat in het gaan rekenen met een verwacht rendement voor het waarderen van de verplichtingen. AVV wijst er in dit verband op, dat in het oorspronkelijke wetsontwerp FTK alleen maar het gebruik van de

risicovrije rente was toegestaan voor zowel het berekenen van de verplichtingen als voor het berekenen van de premie. Door een succesvolle lobby hebben sociale partners het voor elkaar gekregen dat ze in elk geval de premie voor harde nominale aanspraken mochten berekenen op basis van verwachte rendementen, hetgeen een van de oorzaken is geweest van de teloorgang van het Nederlandse pensioenstelsel. AVV is van mening, dat de aard van het pensioencontract de discontovoet bepaalt.

AVV wijst erop, dat in een duurzaam pensioenstelsel individuele eigendomsrechten (vrijwel) onvermijdelijk zijn. Een eventueel alternatief zou zijn een compleet contract (waarbij de eigendomsrechten dus vooraf gespecificeerd zijn). Het is echter lastig een contract zodanig te formuleren dat in alle omstandigheden duidelijk is wat van wie is. Het huidige contract kent zoveel onduidelijkheden dat door middel van sleutelen aan het huidige contract geen compleet contract verkregen kan worden. Daardoor blijft er (te) veel ruimte voor besturen om de lasten van zwaar ondergefinancierde pensioenfondsen door te schuiven naar de toekomst. Door eenzijdige communicatie¹ en een gebrek aan transparantie² weten deelnemers niet of nauwelijks waar ze aan toe zijn en met name hoeveel risico ze eigenlijk lopen.

Mede hierdoor is het vertrouwen in het Nederlandse pensioenstelsel sterk gedaald.

Gezien deze situatie heeft overstappen op een stelsel met individuele eigendomsrechten onze voorkeur. Bovendien is in zo'n systeem de rekenrente niet zo van belang, anders dan als indicatie van wat men verwachten kan.

Het model van het 'combicontract' zoals de diverse beroepspensioenfondsen dat voeren is geen uitweg uit de problematiek. Bij deze beroepsgroepen gaat het om een zeer homogene groep, die op ongeveer dezelfde leeftijd begint te werken, ongeveer dezelfde carrières maakt, dezelfde opleiding heeft etc. Bovendien kunnen alle betrokkenen zich kandideren voor het bestuur van het beroepspensioenfonds. In de bedrijfstakpensioenfondsen daarentegen hebben de vakbonden nog steeds de zeggenschap namens alle deelnemers. De achterban van de bonden neemt niet alleen af maar vergrijsst ook in hoog tempo, waardoor de neiging groot is bij de fondsbestuurders van bondszijde om hun eigen achterban te ontzien en de lasten door te schuiven. Bovendien is vooralsnog het voordeel van de solidariteit in DB regelingen niet overtuigend aangetoond.

AVV wijst er op, dat de zinsnede uit de toelichting *'Het is van het grootste belang dat alle betrokkenen – werkenden en gepensioneerden – erop kunnen blijven vertrouwen dat de pensioenvermogens zorgvuldig worden beheerd'* reeds achterhaald is: blijkens een recente enquête³ blijkt slechts de helft van de jongere deelnemers hier nog vertrouwen in te hebben. 'Herstel van vertrouwen' lijkt een betere insteek dan 'kunnen blijven vertrouwen'.

Dan nu ons commentaar op de voorontwerp wet invoering reële ambitieovereenkomst.

AVV wijst op de stroom van kritiek die er is geweest van deskundige zijde over de reële ambitieovereenkomst:

-Het reële contract is in hoge mate onbegrijpelijk. Het huidige contract lijdt al aan dit euvel, maar met aanpassingen als het rendementaanpassingsmechanisme, egalisatiereserve, levensverwachtingsaanpassingsmechanisme, etc. weet niemand meer waar hij aan toe is. Met name de mate van risico is voor deelnemers niet in te schatten.

-Het reële contract bevat een keur aan tamelijk willekeurige parameters waardoor de pensioenen bloot komen te staan aan politieke risico's

-Er vinden potentieel gigantische overdrachten tussen generaties plaats,

-Het reële contract biedt niet de beoogde bescherming tegen inflatie⁴.

Met name het laatste punt roept de vraag op waarom een dermate onbegrijpelijk contract ontworpen, gereguleerd en geïmplementeerd wordt, als het niet eens doet waarvoor het bedoeld is. De reële ambitieovereenkomst is daarmee duidelijk niet het verhoopte nieuwe duurzame en transparante pensioencontract dat beoogd werd.

1 Zie bv het oordeel van de Reclame Code Commissie over reclame van de Pensioenfederatie: 'oneerlijk en misleidend', <https://www.reclamecode.nl/webuitspraak.asp?ID=73874&acCode>

2 Zie de nietszeggende reactie van PME (<http://www.pensioenmythe.nl/wp-content/uploads/2011/05/08-21-antwoord-aan-Pikaart-nav-brief-11-juli-2013.pdf>) op de vragen van AVV (<http://www.pensioenmythe.nl/wp-content/uploads/2011/05/vragen-aan-PME.pdf>)

3 Tros radar, 26 augustus 2013.

4 Zie bijvoorbeeld *Weinig verschil tussen nominaal en reëel*, Kees Bouwman, Theo Kocken en Bart Oldenkamp, IPN, Juni/Juli 2013, [http://www.cardano.com/cms/upload/130626_-_Bouwman_Kocken_Oldenkamp_\(2013\)_-_Weinig_verschil_tussen_nominaal_en_reeel_-_IPN_Magazine_Juni-Juli_2013.pdf](http://www.cardano.com/cms/upload/130626_-_Bouwman_Kocken_Oldenkamp_(2013)_-_Weinig_verschil_tussen_nominaal_en_reeel_-_IPN_Magazine_Juni-Juli_2013.pdf)

AVV constateert dat met dit voorontwerp er alles aan is gedaan om de reële ambitieovereenkomst weliswaar formeel mogelijk maar daarbinnen dan ook zo min mogelijk aantrekkelijk te maken. Wat betreft AVV is dat ook de goede insteek (althans, zolang men vasthoudt aan een uitwerking van het Pensioenakkoord): het pensioenakkoord en a fortiori de daaruit voortvloeiende wettelijke invaringen zijn niet duurzaam. Hiermee is de misstap van het kabinet (namelijk het ondertekenen van het Pensioenakkoord van juni 2010) weliswaar niet geheel maar toch deels rechtgezet. Nog beter zou het zijn helemaal af te zien van alle moeite om de overstap naar deze reële overeenkomst te faciliteren en direct een echt duurzame regeling te ontwerpen.

AVV wijst er nog wel op, dat overstappen tot gevolg kan hebben dat fondsen die in de nominale setting niet zouden mogen indexeren, ineens wel zouden kunnen indexeren⁵ en daarmee alsnog grote vermogensoverdrachten realiseren van jongere naar oudere generaties. AVV vindt dit een ongewenst effect en raadt aan deze mogelijkheid weg te nemen. AVV herinnert nog maar eens aan de norm van evenwichtige besluitvorming binnen een pensioenfonds. AVV wijst er tevens op dat bij de meeste fondsen tot 2008 de indexatie min of meer standaard plaatsvond, zodat huidige gepensioneerden doorgaans tot 2008 vrijwel volledig geïndexeerde pensioenen hebben kunnen opbouwen. De huidige vooruitzichten zijn zodanig dat veel grote bedrijfstakpensioenfondsen naar verwachting de komende één of twee decennia (bij gelijkblijvende regeling) niet of nauwelijks kunnen indexeren of zelfs herhaaldelijk zullen moeten korten. De te verwachten pensioenen van de huidige veertigers en dertigers zullen daardoor tientallen percentages lager uitvallen dan die van de huidige gepensioneerden⁶. Het is lastig hier enige lange-termijn evenwichtigheid in te ontdekken. Het zou onredelijk zijn om nu besluiten te nemen waardoor extra subsidie van jong naar oud gevraagd wordt, temeer daar het nemen van maatregelen al meerdere malen is uitgesteld (verlenging van 3-jaars termijn tot 5 jaar, middeling van de rente, gebruik van de UFR etc).

AVV is verheugd dat het wetsvoorstel geen verdere maatregelen bevat die inhouden dat met gemiddelde rentes gerekend mag worden. Het gebruik van een (over maximaal 12 maanden) gemiddelde dekkingsgraad als beleidsindicator acht AVV verdedigbaar teneinde sturing op dagkoersen te voorkomen.

AVV raadt aan artikel 130 verder te specificeren en pensioenfondsen te verplichten de kostendekkende premie onder te verdelen in onderdelen voor de opbouw, voor de kosten, voor eventueel herstel en voor de indexatie (de onderdelen genoemd in artikel 128).

AVV is voorstander van het waarderen van de huidige harde nominale verplichtingen op basis van de risicovrije rente en wijst in navolging van diverse deskundigen⁷ aanpassing met methodieken als de UFR etc van de hand.

AVV is voorstander van het vaststellen van de marktconforme premie, en ondersteunt dan ook het schrappen van de mogelijkheid (in artikel 128) om een 'gedempte kostendekkende premie' (sowieso een contradictio in terminis) te hanteren.

AVV constateert dat met het voorontwerp tevens het nominale contract enigszins wordt aangescherpt, waardoor de mogelijkheden om de problemen te verdoezelen en op de lange baan te schuiven gereduceerd worden. AVV is voorstander van deze aanscherping en zou graag een verdere aanscherping zien.

In het licht hiervan raadt AVV aan om pensioenfondsen te verplichten de volgende zaken te publiceren: de reële dekkingsgraad, de ABTN, de duration van de verplichtingen en van de premie, de 5 % slechtste scenario's en de te verwachten resultaten voor deelnemers in die scenario's en tenslotte op de UPO de totale betaalde premie.

Resumerend, AVV onderstreept nogmaals de noodzaak van een duurzaam en transparant pensioenstelsel. AVV meent dat de reële ambitieovereenkomst niet het gezochte duurzame contract is, en op zijn best kan dienen als tijdelijke overgangsmaatregel.

Echter, beter is het direct over te stappen op een duurzaam stelsel en indien nodig als tijdelijke maatregel het

5 Zie bijvoorbeeld de analyse van Ilja Boelaars in <http://www.rtlnieuws.nl/economie/home/%E2%80%98casinopensioen%E2%80%99-keert-sneller-uit-jongeren-gedupeerd>

6 Zie bijvoorbeeld M. Pikaart, *Lusten en lasten van generaties in het pensioenstelsel*, De Actuaris, maart 2013.

7 *Deskundigen: 'UFR is funest'*, IPN 18 juli 2012, <http://www.ipe.com/nederland/articleprint.php?id=46620>. Zie ook prof. Van Wijnbergen in Tros Radar, 2 september 2013.

nominale contract zodanig te verscherpen, dat de tekorten niet meer (grotendeels) doorgeschoven kunnen worden naar jongere generaties.

Martin Pikaart
Voorzitter AVV